

PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU POWZIĘCIA INFORMACJI, IŻ DZIECKO JEST KRZYWDZONE

Na podstawie art. 110 ust.3 ustawy a dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. 2015r. poz. 163) oraz uchwały nr XXVI/828/04 Rady Miasta Gdańska z dnia 8 lipca 2004r. w sprawie przyjęcia „Gdańskiej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych do roku 2015” zmienionej uchwałą nr XIX/470/08 Rady Miasta Gdańska z dnia 31 stycznia 2008r., uchwały nr XLIX/1108/14 Rady Miasta Gdańska z dnia 27 lutego 2014r. w sprawie przyjęcia „Gdańskiego programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2016.

Naczelną zasadą wszystkich działań podejmowanych przez pracowników ZKPiG nr 7 w Gdańsku jest działanie dla dobra dziecka i w jego najlepszym interesie. Każdy pracownik szkoły traktuje dziecko z szacunkiem oraz uwzględnia jego potrzeby. Niedopuszczalne jest stosowanie przez pracownika wobec dziecka przemocy w jakiegokolwiek formie.

Pracownicy szkoły działają w ramach obowiązującego prawa, przepisów wewnętrznych szkoły oraz swoich kompetencji.

Pracownicy szkoły działają zgodnie z przyjętą w szkole Polityką ochrony dzieci, zwanej dalej Polityką a w przypadku, kiedy sprawcą jest pracownik szkoły, na wniosek dyrektora/wicedyrektora szkoły, właściwy organ wszczyna postępowanie zmierzające do ukarania pracownika karą porządkową lub dyscyplinarną.

1. Cel procedury.

Przeciwdziałanie wszelkim aktom krzywdzenia dzieci.

2. Zakres procedury.

Dokument reguluje zasady postępowania pracowników ZKPiG Nr 7 w Gdańsku (zwanym dalej pracownikami szkoły) w przypadku powzięcia informacji o działaniach krzywdzących dziecko.

3. Definicja przedmiotu procedury.

Wstępna identyfikacja i rozpoznanie występowania krzywdzenia dziecka. Sposoby postępowania w przypadku krzywdzenia dziecka w rodzinie, w szkole.

4. Kogo dotyczy procedura?

Do przestrzegania procedury zobowiązani są pracownicy szkoły.

5. Obowiązki, odpowiedzialność, upoważnienia osób realizujących zadanie, które jest przedmiotem procedury.

Dyrektor:

1. Reprezentuje placówkę na zewnątrz.
2. Sprawuje opiekę nad uczniami; posiada wiedzę o prowadzonych działaniach.
3. W razie potrzeby zgłasza sprawę właściwym organom ścigania (Sąd Rejonowy lub prokuratura).

Wychowawca dziecka:

1. Podejrzewając krzywdzenie dziecka niezwłocznie kontaktuje się z dyrektorem placówki, przekazując informacje o swoich obserwacjach.
2. Zbiera informacje o dziecku (w celu wstępnego zdiagnozowania jego sytuacji) od innych pracowników szkoły, samego dziecka, psychologa, rodziców.
3. Wspólnie z pedagogiem/psychologiem i nauczycielem wspomagającym pracuje przy opracowaniu planu pomocy dziecku, który przedkładany jest dyrektorowi placówki;
6. Stale obserwuje dziecko.
8. Współpracuje ze specjalistami w ramach zespołów interdyscyplinarnych.
9. Udziela dziecku wsparcia na wszystkich etapach interwencji.

Psycholog/ pedagog pracujący w placówce:

1. W sytuacji podejrzenia krzywdzenia dziecka niezwłocznie kontaktuje się z dyrektorem, wychowawcą i przekazuje im informacje o swoich obserwacjach. Swoje obserwacje zapisuje w dokumentacji wychowanka.
2. Przeprowadza rozmowę z dzieckiem, dokonuje wstępnego rozeznania w jego sytuacji dziecka oraz udziela mu wsparcia.
3. Wypełnia kwestionariusz dziecka krzywdzonego (*Załącznik nr1*).
4. W obecności dyrektora przeprowadza rozmowę z rodzicami, informuje o grożących sankcjach karnych.
5. Zbiera materiały związane z sytuacją dziecka, w tym dokumentuje rozmowy z rodzicami, z dzieckiem wraz z cytatami, zbiera wytwory dziecka, dokumentuje rozmowy z pracownikami instytucji wspierających szkołę.
6. Stale obserwuje dziecko.
7. Współpracuje ze specjalistami w ramach zespołów interdyscyplinarnych.
8. Udziela dziecku wsparcia na wszystkich etapach interwencji.

Inni pracownicy:

W sytuacji podejrzenia krzywdzenia dziecka kontaktują się z dyrektorem i jego wychowawcą, przekazując im informacje o swoich obserwacjach.

6. Wyjaśnienie pojęć:

Zgodnie z Ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z 10 czerwca 2010 r., przemoc w rodzinie należy rozumieć jako „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób wymienionych w pkt.1 (członków rodziny; przez określenie członek rodziny należy rozumieć osobę najbliższą w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.),

a także inną osobę wspólnie zamieszkującą lub gospodarującą), w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

Rodzaje przemocy:

Przemoc fizyczna

Jest to wszelkiego rodzaju bezpośrednie działanie z użyciem siły, którego rezultatem jest nieprzypadkowe zranienie np. popychanie, obezwładnianie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką, pięścią lub przedmiotami, oblewanie wrzątkiem lub substancjami żrącymi, użycie broni, itp.

Objawy przemocy fizycznej:

siniaki, ślady po uderzeniach w różnych miejscach ciała, rany twarzy i głowy w różnych stanach gojenia się, ślady po oparzeniach, powtarzająca się opuchlizna, a także złamania, zwichnięcia, lęk przed rozebraniem się, lęk przed dotykiem drugiej osoby, strój nieadekwatny do pory roku oraz pogody, nadmierna apatia lub agresja, noszenie ciemnych okularów, także przy braku słońca.

Przemoc psychiczna

Jest to działanie prowadzące do zniszczenia pozytywnego obrazu własnej osoby np.: wyśmiewanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzenie, narzucanie własnych poglądów, ciągle krytykowanie, kontrolowanie, ograniczanie kontaktów, stosowanie gróźb, szantażowanie.

Objawy przemocy psychicznej:

zaburzenia mowy (wynikające z napięcia nerwowego), psychosomatyczne (bóle jelitowo-żołądkowe, bóle i zawroty głowy), moczenie i zanieczyszczanie się (zazwyczaj u dzieci), bóle mięśni, nadmierna potliwość, zaburzenia snu, brak poczucia pewności siebie, niska samoocena, wycofanie, depresja, fobie, lęki, zachowanie destrukcyjne, kłopoty z kontrolą emocji, poczucie krzywdy i winy, nieufność do innych, problemy w pracy lub szkole, zachowania agresywne w stosunku do innych osób, tendencja do uzależniania się od innych.

Przemoc seksualna

„Dziecko wykorzystane seksualnie można uznać każdą jednostką w wieku bezwzględnej ochrony (wiek ten określony jest przez prawo), jeżeli osoba dojrzała seksualnie, czy to przez świadome działanie czy to przez zaniedbywanie swoich społecznych obowiązków lub obowiązków wynikających ze specyficznej odpowiedzialności za dziecko dopuszcza do zaangażowania dziecka w jakąkolwiek aktywność natury seksualnej, której intencją jest zaspokojenie osoby dorosłej.

W świetle istniejących aktów prawnych i wiedzy prawniczej przyjmuje się trzy klasy zachowań w zakresie form seksualnego wykorzystywania dzieci przez dorosłych. Wielu badaczy (Lew - Starowicz, 1992, Pacewicz, 1992, Lipowska - Teutsch, 1995, Brągiel, 1996, Durda, 1998, Kmiecik - Baran, 1999) podaje rejestr możliwych objawów i zachowań dziecka wiążących się z przemocą seksualną.

Bezpośrednie konsekwencje przemocy seksualnej:

Somatyczne:

- infekcje dróg moczowo - płciowych bez podłoża organicznego,
- urazy zewnętrznych narządów płciowych: zaczerwienienia, otarcia naskórka,
- bolesność,
- urazy około odbytowe i pochwy,
- ból przy oddawaniu moczu czy kału, np. krwawe stolce, krwawienie z narządów rodnych, upławy,
- infekcje jamy ustnej,
- urazy ciała związane ze stosowaną przemocą fizyczną,
- infekcje przenoszone drogą płciową (np. weneryczne, grzybicze, HIV),
- niezrozumiałe pojawienie się dolegliwości somatycznych, np. bólów brzucha, głowy, wymiotów, nudności,
- nieotrzymanie kału i moczu,
- spadek apetytu
- trudności związane z siedzeniem lub chodzeniem,
- przerwanie błony dziewiczej,
- ciąża.

Poznawcze, emocjonalne, behawioralne:

- zbytnia erotyzacja dziecka, znajomość zachowań seksualnych charakterystycznych dla osób dorosłych,
- prowokacyjne zachowania seksualne zarówno w stosunku do dorosłych, jak i rówieśników,
- zachowania masturbacyjne,
- erotyczne rysunki lub zabawy dziecka,
- zaburzenia snu, lęki nocne, koszmary nocne,
- zaburzenia przyjmowania pokarmu,
- u małych dzieci zachowania o charakterze regresywnym, takie jak moczenie się, ssanie palca, kiwanie,
- izolowanie się, zamykanie się w sobie,
- lęki, strach, fobie, nerwice, depresje, przygnębienie, smutek,
- lęki związane z daną płcią, np. wobec rodzica danej płci,
- zachowania agresywne i (lub) autodestrukcyjne (próby samobójcze, samobójstwa),

- nadpobudliwość ruchowa,
- poczucie winy, krzywdy,

Zaniedbanie

Niezaspokajanie podstawowych potrzeb emocjonalnych i fizycznych dziecka, odrzucenie emocjonalne, brak zainteresowania jego rozwojem, stanem zdrowia, higieną, właściwym odżywianiem i ubieraniem. Może dotyczyć osób starszych i niepełnosprawnych.

Objawy zaniedbania:

Częsta absencja w szkole lub przedszkolu, wagarowanie, brak przyborów szkolnych, ubiór nieadekwatny do pory roku, niedożywienie, zaniedbanie pod względem higienicznym i zdrowotnym (brudna odzież, skóra, przewlekłe nieleczone choroby, nie zażywanie niezbędnych leków, brak szczepień, koniecznych badań, zaburzony rozwój fizyczny), pozostawanie na dworze bez opieki w godzinach wieczornych i nocnych (zwłaszcza młodsze dzieci), apatia, bierność.

7. Postępowanie w przypadku powzięcia informacji o działaniach krzywdzących dziecko:

1. Stwierdzenie/powzięcie podejrzenia przez nauczyciela, psychologa/ pedagoga, pracowników niepedagogicznych, że dziecko jest krzywdzone.
2. Poinformowanie o zaistniałej sytuacji dyrektora placówki oświatowej.
3. Poinformowanie wychowawcy klasy.
4. Pedagog/psycholog zbiera informacje o dziecku (w celu wstępnego zdiagnozowania jego sytuacji) od innych pracowników placówki, samego dziecka, wychowawcy, rodziców.
5. Pedagog/psycholog wypełnia arkusz danych: kwestionariusz dziecka krzywdzonego.
6. Pedagog/psycholog przeprowadza rozmowę z rodzicami. Sporządza notatkę z przeprowadzonej rozmowy.
7. Pedagog/psycholog wspólnie z wychowawcą lub/i nauczycielem wspomagającym opracowuje plan pomocy dziecku, z uwzględnieniem sposobów zapewnienia mu bezpieczeństwa, form wsparcia, kontaktów z osobami i instytucjami (np. pracownik socjalny, kurator).
8. Plan przedstawia się dyrektorowi placówki.
9. Pedagog/psycholog zbiera materiały związane z sytuacją dziecka, w tym dokumentuje rozmowy z rodzicami, z dzieckiem wraz z cytatami (wypowiedzi dziecka), opisów jego zachowań, wyglądu, zbiera wytwory dziecka, dokumentuje rozmowy z pracownikami instytucji wspierających przedszkole.
10. Dziecko pozostaje pod stałą obserwacją.
11. Szkoła współpracuje ze specjalistami w ramach zespołów interdyscyplinarnych.

8. Postępowanie w przypadku bezpośredniego zagrożenia życia, zdrowia, bezpieczeństwa dziecka:

1. Natychmiastowe przesłanie przez dyrektora wniosku o wgląd w sytuację dziecka do sądu rejonowego (*załącznik nr2*), lub zawiadomienie o podejrzeniu przestępstwa do prokuratury

rejonowej (*załącznik nr3*) lub złożenie wniosku o podjęcie interwencji Policji w związku z uzyskanym zawiadomieniem o popełnieniu przestępstwa z użyciem przemocy w rodzinie (*załącznik nr4*).

2. Gdy nie ma czasu na powiadomienie sądu, a istnieje podejrzenie że powrót dziecka do domu zagraża jego bezpieczeństwu – niezwłoczny kontakt dyrektora z policją, która ma kompetencje do przewiezienia dziecka w bezpieczne miejsce(jeżeli do rodziny przydzielony jest pracownik socjalny, należy skontaktować się w pierwszym momencie z pracownikiem socjalnym lub kuratorem)

3. W sytuacji konieczności zapewnienia pomocy lekarskiej – wezwanie pogotowia ratunkowego.

4. Poinformowanie rodziców o zaistniałej sytuacji.

9. Zasady ochrony danych osobowych dziecka

1. Dane osobowe dziecka podlegają ochronie na zasadach określonych w ustawie o ochronie danych osobowych z dnia 29 sierpnia 1997 roku (tekst jednolity Dz.U.2002 nr 101 poz.926).

2. Szkoła posiada Politykę bezpieczeństwa Przetwarzania Danych Osobowych w Szkole oraz Instrukcję Zarządzającą Systemem Informatycznym Służącym do Przetwarzania Danych Osobowych, które regulują sposób zabezpieczenia, warunki udostępniania i przetwarzania danych osobowych dziecka.

3. Pracownik szkoły ma obowiązek zachowania tajemnicy danych osobowych, które przetwarza oraz zachowania w tajemnicy sposobów zabezpieczenia danych osobowych przez nieuprawnionym dostępem.

4. Dane osobowe dziecka są udostępniane wyłącznie osobom i podmiotom uprawnionym na podstawie odrębnych przepisów.

5. Pracownik szkoły jest uprawniony do przetwarzania danych osobowych dziecka i udostępniania tych danych w ramach zespołu interdyscyplinarnego powołanego w trybie ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U.2005 Nr 180 poz.1493).

6. Pracownik szkoły po wcześniejszym poinformowaniu dyrektora szkoły, może wykorzystać informacje o dziecku w celach szkoleniowych lub edukacyjnych wyłącznie z zachowaniem anonimowości dziecka oraz w sposób uniemożliwiający

7. Dyrektor szkoły lub osoba przez niego wyznaczona kontaktuje się w w/w sprawach z mediami.

8. Pracownik szkoły bez wyraźnej zgody dyrektora szkoły oraz opiekuna dziecka nie udostępnia przedstawicielom mediów informacji o dziecku.

9. Pracownik szkoły nie kontaktuje przedstawicieli mediów z dzieckiem.

10. Pracownik szkoły nie wypowiada się w kontakcie z przedstawicielami mediów o sprawie dziecka lub jego opiekuna.

11. W celu realizacji materiału medialnego można udostępnić mediom wybrane pomieszczenia instytucji. Decyzje w sprawie udostępnienia pomieszczenia podejmuje dyrektor.

12. Dyrektor poleca pracownikom szkoły przygotować wybrane pomieszczenia szkoły w celu realizacji materiału medialnego w taki sposób, by uniemożliwić filmowanie przebywających na terenie szkoły dzieci.

10. Zasady ochrony wizerunku dziecka

Pracownicy szkoły uznając prawo dziecka do prywatności i ochrony dóbr osobistych, zapewniają ochronę wizerunku dziecka.

1. Pracownikowi szkoły nie wolno umożliwiać przedstawicielom mediów utrwalania wizerunku dziecka (filmowanie, fotografowanie) na terenie instytucji bez zgody dyrektora szkoły i pisemnej zgody opiekuna dziecka.
2. Jeżeli wizerunek dziecka stanowi jedynie szczegół całości, takiej jak zgromadzenie, wyjazd zorganizowany, wycieczka, krajobraz, szkolna impreza, zgoda opiekunów na utrwalanie wizerunku dziecka nie jest wymagana.
3. Upublicznienie przez pracownika szkoły wizerunku dziecka utrwalonego w jakiegokolwiek formie (fotografia, nagranie audio-video) wymaga pisemnej zgody opiekuna dziecka.

11. Zasady dostępu dzieci do Internetu

1. Szkoła zapewniając uczniom dostęp do Internetu, jest zobowiązana podejmować działania zabezpieczające uczniów przed dostępem do treści, które mogą stanowić zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju, w szczególności zainstalować i aktualizować oprogramowanie zabezpieczające.
2. Na terenie szkoły dostęp dziecka do Internetu możliwy jest pod nadzorem nauczyciela w sali informatycznej lub pracowni multimedialnej.
3. Pracownik szkoły czuwa nad bezpieczeństwem korzystania z Internetu przez uczniów podczas zajęć oraz w czasie wolnym od zajęć w pracowni
4. O bezpieczeństwie korzystania z Internetu mówi regulamin pracowni.
5. Wyznaczony pracownik szkoły zapewnia, by na wszystkich komputerach na terenie szkoły z dostępem do Internetu było zainstalowane i aktualizowane:
  - a) oprogramowanie filtrujące treści internetowe,
  - b) oprogramowanie monitorujące korzystanie przez dzieci z Internetu,
  - c) oprogramowanie antywirusowe,
  - d) oprogramowanie antyspamowe.

12. Zasady bezpiecznej relacji personel placówki – dziecko

Kodeks postępowania z dzieckiem

1. Pracownicy dbają o bezpieczeństwo dzieci podczas pobytu w szkole, monitorują sytuację i dobrostan dziecka.

2. Pomoc dzieciom uwzględnia umiejętności rozwojowe dzieci, możliwości wynikające z niepełnosprawności.
3. Nauczyciele organizują zajęcia zapewniające dzieciom wszechstronny rozwój.
4. Zadania dostosowywane są do potrzeb i możliwości dzieci.
5. Pracownicy wspierają dzieci w pokonywaniu trudności.
6. Pracownicy podejmują działania wychowawcze mające na celu kształtowanie prawidłowych postaw – wyrażania emocji w sposób nie krzywdzący innych, niwelowanie zachowań agresywnych, promowanie zasad dobrego wychowania.
7. Dzieci zostają zapoznane z zasadami regulującymi funkcjonowanie grupy uwzględniającymi prawa dziecka.
8. Pozytywne zachowania dzieci wzmacniane są poprzez nagradzanie: słowne (pochwała indywidualna, pochwała w obecności dzieci), nagroda rzeczowa, pochwała przekazana rodzicowi.
9. W każdej sytuacji dziecko jest informowane o konsekwencji zachowania.
10. Niedopuszczalne są zachowania: cielesne (szarpanie, bicie, popychanie), słowne (wyzywanie, wyśmiewanie), zmuszanie, negowanie uczuć.
11. Bezpośredni kontakt z dzieckiem oparty jest na poszanowaniu intymności dziecka. Zasady bezpośredniego kontaktu z dzieckiem ustalane są z rodzicami z poszanowaniem zdania obu stron.
12. W przypadku stwierdzenia jakichkolwiek zagrożeń bezpieczeństwa każdy pracownik jest zobowiązany, w miarę możliwości, im przeciwdziałać oraz natychmiast powiadomić o nich dyrektora placówki.

13. Monitoring stosowania Polityki

1. Dyrektor szkoły wyznacza osobę odpowiedzialną za monitorowanie realizacji niniejszej Polityki Ochrony Dzieci Przed Krzywdzeniem Przez Dorosłych i Zapewnieniem im Bezpieczeństwa w szkole.
2. Osoba, o której mowa w punkcie poprzedzającym, jest odpowiedzialna za monitorowanie realizacji Polityki, za reagowanie na sygnały naruszenia Polityki oraz za proponowanie zmian w Polityce.
3. Dyrektor wprowadza do Polityki niezbędne zmiany i ogłasza pracownikom szkoły nowe brzmienie Polityki.

14. Przepisy końcowe

1. Polityka wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.
2. Ogłoszenie następuje w sposób dostępny dla pracowników szkoły, w szczególności poprzez wywieszenie w miejscu ogłoszeń dla pracowników szkoły, w pokoju nauczycielskim i poprzez przesłanie jej tekstu drogą elektroniczną oraz zamieszczenie na stronie internetowej szkoły.